

Åhpadiddjida

Gåktu nasjonála gæhltjalimijt adnet oahppamij vædtsagin?

Nasjonála gæhttalime vædtsagin oahppamij

Árvustallama le áhpadiddijda diedoijt ietjas oahppij birra oadtjot ja dajt adnet áhpadimev hiebadittjat ja vaddet oahppijda rádiijt ávddálij guovluluj. Båhtusa nasjonála gæhttalimijs máhtti aneduvvat dán ulmmáj jus da analyseriduvvi ja aneduvvi vijddábut oahppamin.

Dála oattjo muhtem rádiijt gáktu båhtusijt máhtá tjuovvolit oahppamav ávdedittjat.

Diedo nasjonála gæhttalimij birra

Nasjonála gæhttalime

- le áhpadahttijn árvustallamij mij galggá oahppamav ávdedit
- vaddi diedoijt oahppij vuodulasj tjehpudagáj birra låhkåmin ja riekknimin fágajgasskasattjat ja oasev ienjils fágas
- tjadáduvvi tjavtjan 5., 8. ja 9. jahkedásijn
- sisadni álkkes, gasskamærráj ja gássjelis dahkamusájt
- li sierra gá guoradallamgæhttalime maj sisadno le álkkes dahkamusá
- ávddånahteduvvi fáhkabirrusijs aktan Áhpadusdirektoráhtas
- gávnnuji sámejiellaj jage 2012 tjavtja rájes

Ádå máhttelisvuoda tjuovvolibmáj

De le dal dujna máhttelis oadtjot ienep diedoijt ietjat oahppejuohkusa båhtusijs ruvábut gá ávddåla. Ulmmen le dán galga oanegasj ájge gæhttalimij manñela máhttet adnet båhtusijt áhpadimev hiebadittjat ja oahppijt ja ávdåsvásstediddijjt diededittjat båhtusij birra. PAS;an le oanegasj ájge tjadádimij manñela máhttelis oadtjot álkkes riekknimárka analyserimvædtsagav, mij dujna vaddá diedoijt dáj birra:

- majt juohkka dahkamus mihtti
- galles máhttin tjoavddet dahkamusájt nasjonálatattjat ja duv oahppejuohkusin (gássjelisvuodamihtto)
- makkár fágajda dahkamusá låhkåmin ja riekknimin máhtti tjanáduvvat
- makkár formáhta dahkamusájn li
- duv oahppejuohkusa båhtusa buohtastahtedum nasjonála dásijn
- bådåsasj poengmihto rijbbamdásijda

Båhtusijt majt oattjo gá dáv vædtsagav aná, e galga rapporteriduvvat, ájnat aneduvvat pedagogalasj tjuovvolibmáj ietjat oahppejuohkusin.

Ádå áhpadiddjebagádusájn ájnegis gæhttalimijda, máhtá låhkåt majt galga dahkat gæhttalimij *ávddåla* ja *manñela*, ja *tjadádaládjn*. Dánna oattjo praktihkalasj rádiijt gáktu máhtá båhtusijt tjuovvolit.

Bagádusájn gávna aj duov dáv oajvvadásáv resursajda ja låhkåmusájda ma gulluji låhkåm ja riekknim tjehpudagájda ja oassáj ienjils fágas ma máhtti liehket ávkken gájkka áhpadiddijda skåvlån.

Gåktu gæhttjalimijt ávkástallat gá oahppamav árvustalá?

Le gájt de niellja prinsihpa ma li ájnasa oahppama árvustallambargon. Dá prinsihpa li aj guovdátjin gæhttjalimijn. Prinsihpa li dutkamij vuodos ja máhtti tjanáduvvat áhpadahttijnárvustallamij mij le tjáledum áhpaduslága njuolgadustjállagin.

Oahppij máhtukvuolta oahppamij máhttá nanostuvvat jus:

- 1) dájjadi majt oahppat galggi ja mij sijájs vuordeduvvá
- 2) oadtju diedojt ruopptot ma sunji subtsasti bargo kvalitehta birra jali gáktu rijbbam le
- 3) oadtju rádiijt gáktu máhttá ietjas bargov buoredit
- 4) jus le oasev válldám ietjas oahppambargos duola dagu ietjas bargov ja ávddánahttemav árvustallam

Oahppe galggi dádjadit mav galggi oahppat ja mij sijájs vuordeduvvá

Gá gæhttjalimij ja árvustallamij barga, de le ájnas jut oahppe oadtju diehtet manen sidja árvustaláduvvi, ja mij sijájs vuordeduvvá. Sáhkada danen oahppij mij le gæhttjalimijn ájggomussan, ja majt da mihttiji. Subtsasta oahppijda gæhttjalimij báhtusij ulmmen le oadtjot diehtet man rájen li oahppamin, ja dán dajnas máhtá sijáv vijddábut viehkedit. Muhtem oahppijda le gæhttjalimij hábme ihkap amás. Gárveda dajnas oahppijt dasi mij le vuordon, nav vaj sij máhtti dábddát jasskavuodav. Subtsasta oahppijda gáktu galggi vásstedit duov dáv dahkamustjerdajt, majt galggi dahkat jus e dahkamusáv dádjada, ja man mælggadav gæhttjalibme vihpá. Gárveda oahppijt oattjotjit dahkamusájt majt e vásstedit rijba. Vatte buojkulvisdahkamusájt ma gávnnuji Áhpadusdirektoráhta næhttabielen.

Vatte diedojt ruopptot ja rádiijt vijddábut oahppamij

Árvustallama máhtti aneduvvat vattátjit oahppijda diedojt ruopptot ma subtsasti bargo kvalitehta birra jali gáktu rijbbi, ja rádiijt gáktu sij máhtti ietjasa buoredit. Rijbadimtsuojggidusá ja diehto gæhttjalime dahkamusáj birra máhtti dunji vaddet oahppijdat vidjurij birra ja majt

sij buoragit barggi, ja maj vierttiji ienebut barggat. Dájt diedoijt máhtá gæhttjat dan gáktuj majt juo ávdutjis diedá oahppij birra. Diedoijt aj máhtá ávkástallat gá oahppijn ja æjgádij/ávdåsvásstediddij ságasta. Subtsasta vásstediddijda/æjgádijda oahppe vuodov vaj sij máhtti mánás ávdðnahttemav tjuovvolit ja doarjjot.

Oattjo oahppijt oasev váldátjit

Viertti oahppijt oadtjot oasev váldátjit gá gæhttjalimijt tjuovvola. Gatjálvisájt buktet oahppijda majna sij jáhkki rijbadam li, ja majna sij vierttiji ienebut barggat, máhtta sijáv oattjotjit ájádálátjit ietjasa rijbadime birra. Gá le báhtusijt tjadádam, máhtta ávkken oahppijt oadtjot siegen ájádálátjit ietjasa báhtusij birra ja plánitjit majt máhtti dahkat ietjasa buoredittjat.

Gatjálvisá árvvalimijda

- Gáktu oahppijt gárvedav ávdðála gæhttjalimijda?
- Gáktu báhtusijt ávkástallat árvustallamságastimijn oahppijn ja æjgádij?
- Gáktu galgav báhtusij duogátijn konkrehta rádijt vaddet vijddábuj barggij?
- Gáktu sehkanáhtáv oahppijt báhtusij bargatjit?

Aktisasj barggo áhpadiddjeguojmij vuodulasj tjehpudagáj birra

Vuodotjehpudagá láhkámin ja riekknimin li juohkka fágaj máhtudakulmij avtastahtedum. Juska tjehpudagá li iesj genga fágajn moatten láhkáj ávdðånbuttedum, de báhtusa li guoskavattja *gájkka* áhpadiddijda ja ij dássju dárogiela/sámeigiela ja matemátihka áhpadiddijda. Juohkka fágaj vuodo tjehpudagáj nannimij, le ávkálasj jut áhpadiddjeguojme daj jahkedásijn ma gæhttjalimijt tjadádi, aktan liehket gæhttjalimij báhtusijt analyserimin ja dágástallamin. Gá báhtusij birra gæhttjalimijs aktisattjat ságastaláduvvá, máhtti áhpadiddje guojme oadtjot diehtet majna oahppe buoragit rijbbi, ja majna sij vierttiji ienebut barggat duon dán fágan.

Ságastalá barggoguojmijnat

- Máhttet gus gávådisáv ja viggamusájt báhtusijs vuojnnet?
- Le gus miján diedo ma báhtusijt duodasti jali e duodasta?
- Dágástallit gáktu sihtabihtit dajt oahppijt tjuovvolit gudi li nievrebun jali buorebun gasskamieres.
- Majt dahki duv barggoguoyme gá galggi ietjasa oahppijt tjuovvolit?

Inep diedoijt árvustallama ja gæhttjalimij birra gávna næhttabielen www.udir.no

Telefávnná 23 30 12 00
www.utdanningsdirektoratet.no